

Štampa vsak četrtrek in velja
za poštino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
za celo leto 32 D, pol leta
16 D, četrt leta 8 D. Izven
Jugoslavije 64 D. Naročnina
se pošlje na upravnitvo
Slov. Gospodarje v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5.
List se dopušča do odpo-
vedi. Naročnina se plačuje
vnaprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1-50 din.

Poštnina plačana v goštvini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravnitvo
sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.
Cene inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprite reklamacije
so poštnine proste. Cekovni
račun poštnega urada Ljub-
ljana 10.603. Telefon inter-
urban 113.

39. številka.

Maribor, dne 30. septembra 1926.

60. letnik.

Mehika — opomin.

Preganjanje kristjanov v Mehiki se nadaljuje z isto brezobzirnostjo in srditostjo, s katero je bilo započeto. — Dnevno prihajajo iz Mehike vesti o zatiranju in preganjanju tistih, ki so ostali katoliški Cerkev zvesti ter tudi svoje zvestobe ne prikrivajo.

Pretekli teden so v mestu Zamora vojaške čete zaprle dva moža, katerima so očitali, da agitirata za Cerkev in proti državi. V njih stanovanju so našli puške in nekaj dokumentov, katere so proglasili za obtežilne. Nato se ta dva moža, ne da bi jih izročili sodišču, kratkoma ustrelili.

V glavnem mestu Mehiki so v noči od 21. do 22. sept. zaprli 300 katoliških žensk. Kaj so te žene zakrile? Ali so tudi agitirale za Cerkev? Ali so dvignile revolucijo zoper državo? To so bile mirne in pobožne žene, katere so se zbrale k molitvi. Med njimi je bil duhovnik, ki je z njimi molil molitve ter jih opominjal k zvestobi veri in Cerkvi. Ta moleči sestanek je kajpada bil revolucionarski čin zoper državo. Policaji, pomnoženi in ojačeni z ognjegasci, so te žene napadli ter vseh 300 žensk zaprli v podzemeljske zapore policijske direkcije.

Zoper nasilno vladno framacoskega predsednika Callesa so se dvignili Indijanci ter zahtevajo njegov odstop. Proti upornikom je vlada odposlala 4 infanterijske bataljone, 1 artiljerijski polk in več zrakoplovnih eskadronov. Calles je tem četam dal strogo povelje, naj proti Indijancem najstrožje postopajo. Ker so se Indijanci poskrili po gozdovih, je Calles zračnemu brodomu zapovedal, da jih z bombardiranjem iztraja iz gozdov. Vojaške čete so dobile povelje, da ne samo zatirajo Indijance, marveč da celo indijansko pleme popolnoma uničijo.

Tako ravna ta zagrizeni framacos. To je kajpada vse v skladu z ono človečnostjo, katere je glavno načelo framacosov. Saj so framacosi še ta mesec med drugim na svojem običnem zboru v Beogradu tako slovesno izpovedali človečnost kot svoje prvo vodilo in poglavitni cilj.

Ali je to človekoljubno, kar počenjajo fanatični framacosi v Mehiki? To je taka divjost in surovost, da je kaj takega mogoče samo med brezvestnimi nasilniki.

In vendar se najdejo po svetu ljudje in časniki, ki branijo in zagovarjajo divjanje framacoske klike pod vodstvom Callesa in socialističnih zagrizencev. Tudi na Slovenskem so takšni časniki, ki blatiijo mehičanske katoličane in zlasti mehičanske duhovnike, češ, da so oni s svojim klerikalizmom, s svojim stremljenjem po nadvladi Cerkve zakrivilili sedanje razmere v Mehiki.

Na te gnusne laži odgovarja »Amerikanski Slovenec« v svojem broju od 31. avgusta tako-le:

»Resnici na ljubo pa je položaj vse drugačnejši. Ves svet ve, kdo je povzročitelj spora, ki je nastal med Cerkvijo in državo. Mehikanski katoličani so bili zadnje čase celo preveč popustljivi, zato je tistim par odstotkom, ki tvorijo veri sovražne elemente, zrastle greben, poslužili so se pravcate surove diktature in s pomočjo te preganjanja par odstotkov framacosov in rdečkarjev nad 95 odstotkov vsega ljudstva v Mehiki, ki je več ali manj katoliškega prepričanja.

Katoliški duhovniki v Mehiki so bili zadnja desetletja preveč popustljivi, tako tudi lajki. Ko bi bili malo bolj oprezní, bi sploh takih sporov kot je sedanji, Mehika ne poznala. To ni naša konstatacija, temveč oni, ki opazujejo potek mehičanskega spora s čisto nepristranskega stališča. Mehikanski duhovniki so delali le med štirimi stenami in se niso menili mnogo, kaj ostali svet dela proti njim zunaj cerkve. Mehikanski katoličani nimajo vzornih kulturnih in družabnih društev in organizacij, kakor jih je

n. pr. najti v Zedinjenih državah. Nimajo močnega tiska; mislili so, da so varni, pa so se pri teh mislih pošteno urezali. Zdaj so jih dobili po glavi in zdaj šele se zavedajo, kako velika napaka je bila, imeti svoje prepričanje in svoje ideje zaprte samo med štirimi stenami.

Nasprotniki so se desetletja mirno in skrivaj pripravljali za ta odločilni napad na katoliško Cerkev v Mehiki. V svojih rokah imajo vse politično časopisje. Skovali so celo postavbo, da noben verski list ne sme posegati v politiko itd. Vse to so naredili na račun katoliške zasanosti. Katoličanom je protiverska klika zavezala roke in značilno je to, da borih pet ali še manj odstotkov veri sovražnih elementov gospodari in zapoveduje najmanj kakim 95 odstotkom mehičanskega naroda. Tako je in drugače biti ne more, kjer katoličani spe. V Franciji je bilo ravno tako in šele, ko so jih katoličani po revoluciji dobili po glavi, šele tedaj so se zdrmili in so začeli z energičnim delom.

V Zedinjenih državah Severne Amerike bi bilo prišlo na to že zdavnaj, da niso katoličani bolj oprezní. Da niso prišli v veljavo protikatoliške postavbe v Mičiganu, Oregonu, Koloradu in drugod, se je zahvaliti le vzornim kulturnim in socialnim katoliškim organizacijam v Ameriki. Nevarnost pa še vedno preti in sovražniki so še vedno na delu.

Da, sovražniki so povsod na delu in samo čakajo prilike, da bi mogli udariti po Cerkvi in njej vdaníh verníkih. Kjer katoličani nimajo močnih krščanskih organizacij, pro svetnih, kulturnih, socialnih in političnih, kjer nimajo dobrega in razširjenega časopisja, kjer se ne brigajo za volitve, kjer ni tega, kar nasprotniki zlobno imenujejo klerikalizem, skratka, kjer je udomačeno ono krščanstvo, ki se ga samo do zakristije, tam je najugodnejše polje za uresničenje protiverskih in proticerkvenih nakan takozvanih liberalcev in svobodomislecev v gosposki suknji in delavski obleki. Iz tega sledi za nas jasen in glasen memento: pomnožimo in okrepimo naše politične in nepolitične krščanske organizacije, razširimo in ojačimo naše krščansko časopisje!

Politika miru in sporazuma med Nemčijo in Francijo.

Od razmerja med Francijo in Nemčijo je bil dostikrat odvisen mir v Evropi. Zgodovina zadnjih stoletij dokazuje, da so politični zapletljaji med tema dvema sosednima državama velikokrat povzročili krvave spore, v katere so tudi bile zapletene druge države.

Ta večstoletni spor med Nemčijo in Francijo je tudi bil eden izmed najodločilnejših razlogov, ki so dovedli do svetovne vojne. Izid te vojne pomenja za Francijo veliko zmago, ki je mednarodnopravno dokumentirana v določbah versailleske mirovne pogodbe. Bremana, ki jih ta pogodba nalaga Nemčiji, so težka in naravno je, da njihova teža pritiska nemški narod ter vzbuja med njim odpor v nacionalističnih krogih.

Bil je čas, ko so nemškonacionalni krogi v Nemčiji vodili prvo besedo, katere je ostro zvenela proti Franciji. V tistem času so tudi Francozi proti Nemcem izgovarjali koničaste besede. Prvi besednik Francozov proti Nemcem je bil Poincare, nekdanji predsednik francoske republike za časa vojne, pozneje pa predsednik francoske vlade. Njegova zahteva se je glasila: »Nemci, plačajte vojno odškodnino! Dajte nam jamstva, da bote proti nam vodili politiko

miru in pravice brez vsake misli na revanžo = maščevanje! Ker Nemci teh jamstev niso dali ter tudi niso plačali odškodnine v zahtevani meri, je Poincare dal leta 1921 za sedmi pokrajine ob Reni, zlasti Porurje.

Razmerje med Nemčijo in Francijo je bilo napeto. — Francija se je trudila dobiti jamstva za svojo varnost in za nedotakljivost francoskega ozemlja, zlasti tistih pokrajin, ki jih je dobila kot uspeh svoje zmage. To jamstvo bi ji naj dali Anglija in Amerika, ki bi naj s Francijo sklenili varnostno pogodbo. Anglija je bila nekaj časa pripravljena za sklep take pogodbe, Amerika (Zedinjene države Sev. Amerike) pa ni hotela o tem nič slišati. Pač pa se je Amerika trudila nagneti Nemčijo k temu, da sprejme Dawesov načrt — Dawes je ameriški general — o izplačevanju vojne odškodnine. Po dolgotrajnem obotavljanju je Nemčija naposled leta 1924 v Londonu sprejela ta načrt.

S tem je Nemčija pokazala vsaj nekaj dobre volje napram Franciji. To razpoloženje je raslo in se je jačalo od dne do dne ter je bilo kronano s lokarnsko pogodbo v septembru 1925. S to pogodbo je Nemčija pod jamstvom in kontrolo Anglije priznala in zjamčila Franciji in Belgiji njune sedanje državne meje, torej je tudi Alzacija in Lotaringijo prostovoljno priznala Franciji. Obenem sta obe državi med seboj sklenili razsodiščno pogodbo, s katero sta se obvezali, vsak medsebojen spor rešiti ne z orožjem, marveč ga predložiti mednarodnemu razsodišču. V septembru 1926 pa je lokarnski pogodbi sledilo to, kar je v njej bilo za Nemčijo določeno, namreč njen sprejem v — Društvo narodov. Po sprejemu v Društvo narodov je Nemčija storila nadaljne korake na miroljubnem potu sporazumevanja s Francijo. V mestu Thoiry blizu Zeneve sta se namreč sestala francoski zunanji minister Briand in nemški zunanji minister Stresemann ter sta se v neturnem razgovoru dogovorila o najvažnejših medsebojnih zahtevah. Francoska vlada, kateri zdaj načeluje isti Poincare, ki je leta 1921 in 1922 govoril tako ostre besede zoper Nemčijo, je glavne točke tega dogovora v načelu sprejela.

Tako sta se Francija in Nemčija približili drugi drugi ter izjavili svojo odločno voljo, da hočeta v okrilju Društva narodov svoje medsebojne razmere urejevati in svoje zadeve reševati v sporazumu ter pospeševati politiko miru med poedinimi državami in narodi. Tako je mir v Evropi dobil tako trdno jamstvo, kakršnega dosedaj ni imel.

Ob 700letnici sv. Frančiška.

Vsi katoliški narodi, pa tudi drugi, nekatoliški, ki poznajo zgodovino narodov v Evropi, se hočejo letos na poseben način spominjati sv. Frančiška in njegovega velikega dela. Povod temu je dal jubilej, ki se letos obhaja, ko je namreč 700 let od tega, kar je umrl sv. Frančišek, doma iz Asisi.

Kaj je vendar bil ta mož, da ga še po 700 letih njegove smrti tako proslavljajo. Ni bil kak imeniten vojskovođa, a vendar je še danes na svetu njegova armada, ki šteje milijone zvestih. Ni bil kak velik učenjak, ki bi napisal knjig, a vendar so dandanes kar velikanske knjižnice, ki obsegajo dela pod njegovim imenom in vplivom. Ni bil revolucionar, ki bi prevrgel ves družabni red, a vendar ga je izpremenil v svojem času bolj kot vsaka revolucija, in njegova načela so ostala kakor kvas, ki je pripravljen, da ga sprejemajo vsi njegovi in ga uporabljajo za prekvašenje, za zboljšanje človeške družbe. Sv. Frančišek je bil le mož preproste vere in preprostega življenja, človek,

X. Grozopolno prenočišče.

Trije dnevi so minili po predaji forta Viljem-Henrika. S krvjo omadeževani zmagovalci so odšli, njih taborišče je bilo prazno in zapuščeno. Trdnjava je bila samo še kadečca se razvalina. Nasipi so bili razstreljeni, dogoreli tramovi, počeni topovi, podrtine in ostanki zidov so ležali naokrog.

Tudi vreme se je bilo na slabo prevrglo. Sonce je skrivalo svoje tople žarke za neprodinimi megami. Mrzel veter je brlil preko pokrajine, kakor bi žalobno pesem mrličem pihal v ušesa, ali pa je z vso silo vihral skozi gozde, da je listje in vejevje letalo po zraku.

Pišlo uro pred solničnim vzhodom omenjenega dne je stopilo pet mož iz goščave ob jezeru. Počasi so se bližali razvalinam trdnjave, kjer so bili divjali Huronci. Naprej je stopal mlad Indijanec vitke rasti, varno in previdno, kakor mu je bilo prirojeno. Drugi, ki je bil tudi Indijanec, je hodil bolj ob strani in opazoval rob bližnjega gozda z očmi, ki so bile navajene zaslediti najneznatnejše znamenje bližajoče se nevarnosti. Ostali trije so bili belci, a njih obleka in oprava je pričala, da je njih namen, zasledovati sovražno armado skozi divjino, in da se dobro zavedajo s tem združenih nevarnosti.

Vpliv grozopolnega kraja na to petorico je bil prav tako različen kakor njih značaji. Mladenič, ki je bil za vodnika, se je resno oziral na grozno razmesarjeno mrličje. Videlo se mu je, da se boji izražati svojo grozo, vendar je bil premlad in premalo izkušen, da bi jo popolnoma utajil.

Starejši rdečkožec pa je bil vzvišen nad take slabosti. S trdnimi koraki je stopal mimo mrtvecev in pri tem kazal hladnokrvnost, ki si jo osvoji človek le z dolgo vajo.

Tudi belokožci so kazali precej različna čuvstva. Eden izmed njih, sivih las in razoranega obličja, je kazal

Zadnji Mohikanec.

Povest iz leta 1757.

Po J. F. Cooper-ju predelal Al. Benkovič.

16

»Ako je mogel sin Izaije ukrotiti hudega duha Savlovega s petjem in harfo, poizkusim tudi jaz, kaj premore petje.«

In pričel je peti svoje psalme s tako čistim, daleč na okrog slišnim glasom, da ga je bilo slišati celo v splošni zmešanji. Priskočilo je nekaj divjakov, da bi strgali s sester obleko in odnesli njiju skalpe. Ko pa so ugledali čudovito pevčovo postavbo, so obstrmeli in ga poslušali. Njih strmenje se je kmalu izpremenilo v občudovanje. Mislili so, da belí vojščak poje svojo predsmrtnico. Spoštljivo so se umaknili in se vrgli na druge žrtve. Ta uspeh je vzpodbudil Davida, da je napel vse svoje moči in prepeval z vedno večjim navdušenjem. Neznani glasovi so vzbudili tudi pozornost divjaka, ki je kot besen tekal od gruč do gruč, kakor bi iskal prav posebne žrtve.

Bil je Magva.

Ko je ugledal svoje prejšnje ujetnike, je zmagošlavno grozno zakričal.

»Pojdi z mano«, je viknil in Koro z okrvavljeno roko zgrabil za obleko. »Koča Huronca je še odprta. Ali ni tam boljše kot tu?«

»Proč od mene!« je zakričala Kora in si zakrila oči pred groznim pogledom.

Indijance se je porogljivo zasmejal in ji pokazal krvavo roko.

»Roka je rdeča, a kri je iz belih žil!«

»Grdobal Kri se drži tvoje duše. Ti si kriv vseh teh grozot!«

»Magva je velik poglavar!« je odgovoril divjak, vseleč se zmage. »Ali hoče črnolaska k njemu v vlgvam?«

»Nikdar! Kar ubij me, da nasitiš svojo maščevalnost!«

Magva je pomišljal za trenotek, potem pa je dvignil s tal omedlelo Elizo in tekel z njo proti gozdu.

»Stoj!« je zakričala Kora ter obupno tekla za njim.

»Pusti otroka!«

A Magva je bil gluha za njene prošnje in ni pustil plena.

Zvesti David je tekel za njimi in naprej prepeval svoje psalme.

Tako so bežali preko ravnine, kjer bi bila Kora gotovo padla pod tomahavkom, ko bi je ne bila čuvala čudna postavba pevca, ki so ga divjaki imeli za blaznega.

Magva je krenil v gozdno grapo, kjer je čakal divjak s konjema, ki ju je bil med tem ujel. Elizo je položil na konja, na drugega pa je moral sesti Kora. Konja je prijel za brzde in jih peljal v goščavo. Ko je pevec opazil, da je sam neopažen zaostal, je sprožil svoje dolge ude in koloval za njimi po grapavi stezi.

Pot je bila od začetka zelo strma, nazadnje pa so prišli na ploskati gorski vrh, odkoder sta sestri pred nekaj dnevi s prijatelji gledali v taborišče. Tu jima je Magva dovolil, da sta razsedli. Z grozo sta gledali doli na grozni prizor. Grozovitosti še ni bilo konec. Smrt je nehala kositi šele potem, ko je lakomnost postala hujska kot maščevalnost. Potem so se šele polegli kriki ranjencev, dokler niso popolnoma umolkli, ali pa jih je bilo zadušilo zmagošlavno tuljenje divjakov.